

คู่มือโครงการตามตัวชี้วัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าวเพื่อความยั่งยืน

1. ความเชื่อมโยง

1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

1.2 แผนแม่บท ด้านการเกษตร

- แผนแม่บทย่อย

2. หลักการและเหตุผล

มะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรโลก มีการกระจายตัวอยู่ในแถบเอเชีย และหมู่เกาะในแถบมหาสมุทรแปซิฟิก โดยประเทศผู้ผลิตสำคัญ ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย อินเดีย ฟิลิปปินส์ และประเทศบราซิล สำหรับประเทศไทยการผลิตมะพร้าวผลแก่ ปี 2566 เนื้อที่ให้ผลผลิต 839,659 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 2.06 ผลผลิตมะพร้าวผลแก่ 679 ล้านผล เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 0.89 ผลผลิตต่อเนื้อที่ให้ผล 809 ผลต่อไร่ ลดลงจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 1.22 เนื่องจากสภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลง ทำให้ผลผลิตลดลง และบางส่วนไม่ได้คุณภาพรวมไปถึงการระบาดของแมลงศัตรูที่สำคัญ ได้แก่ หนอนหัวดำ และแมลงค้ำหนามมะพร้าว ส่งผลให้ผลผลิตลดลง โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมะพร้าวแก่มากที่สุด ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และจังหวัดสมุทรสงคราม ตามลำดับ ประเทศไทยมีการส่งออกผลิตภัณฑ์มะพร้าวไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก มีการส่งออกผลิตภัณฑ์กะทิสำเร็จรูปมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เนื้อมะพร้าวแห้ง และถ่านกัมมันต์ ตามลำดับ สำหรับผลผลิตมะพร้าวแก่ มีช่วงที่ออกน้อยในช่วงปลายปีต่อเนื่องถึงต้นปี จึงมีการอนุญาตให้นำเข้าในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเมษายน โดยมีการนำเข้าผลแก่เพื่อการแปรรูป และการนำเข้าผลิตภัณฑ์มะพร้าว เช่น ถ่านกัมมันต์ มะพร้าวฝอยอบแห้ง ถ่านกะลามะพร้าว เป็นต้น

สำหรับมะพร้าวน้ำหอมหรือมะพร้าวอ่อน เป็นพืชที่ใช้สารเคมีในการผลิตน้อยกว่าพืชผักและไม้ผลเศรษฐกิจอื่น ตลาดมะพร้าวน้ำหอมมีความต้องการสูง ทำให้เกษตรกรนิยมปลูกมากขึ้น จากกระแสความนิยมในการบริโภคน้ำมะพร้าวน้ำหอม เพื่อสุขภาพทั้งในและนอกประเทศ ทำให้มีการขยายพันธุ์และปลูกมากขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ โดยการนำสายพันธุ์ไปจากจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสาคร แต่อย่างไรก็ตามคุณลักษณะของมะพร้าวน้ำหอมที่นำไปปลูกในที่ต่าง ๆ ย่อมมีความแตกต่างกัน เมื่อประกอบกับพื้นที่ปลูกที่มีความแตกต่างกันแล้วย่อมทำให้เกิดลักษณะเฉพาะในแต่ละพื้นที่ ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีการขยายพื้นที่ปลูกไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้เพิ่มขึ้น ผลผลิตมะพร้าวน้ำหอมในรอบปี มักจะขาดแคลนในช่วงเมษายน – กรกฎาคม ของทุกปี เนื่องจากผสมไม่ติด ดอกตัวเมียร่วงในช่วงเดือนตุลาคม ถึงมกราคม ทำให้ราคามะพร้าวน้ำหอมช่วงนั้นสูงกว่าปกติ สำหรับพื้นที่ปลูกมะพร้าวน้ำหอมส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออก จังหวัดที่มีเนื้อที่ปลูกมะพร้าวน้ำหอมมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดราชบุรี สมุทรสาคร และจังหวัดสงขลา ตามลำดับ

ดังนั้น การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าวเพื่อความยั่งยืน จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เกษตรกรได้ปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงและกระแสการบริโภคที่มีมากขึ้นสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ของเกษตรกรภายใต้อัตลักษณ์ของมะพร้าว เกษตรกรมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาคุณภาพผลผลิตโดยใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรม และการบริหารจัดการโดยกระบวนการกลุ่ม การเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อให้เกษตรกรผู้ผลิตมะพร้าวเกิดความสามารถในการแข่งขัน ลดความเสี่ยงของความผันผวนด้านราคา และสร้างความยั่งยืน ประกอบกับปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหาการผลิตมะพร้าว ทั้งระยะเร่งด่วน ปานกลาง และระยะยาว โดยมีคณะกรรมการพืชน้ำมันและน้ำมันพืชกำกับดูแล และให้ความเห็นชอบ “ยุทธศาสตร์มะพร้าวเพื่ออุตสาหกรรม พ.ศ. 2560 – 2579”

ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าวเพื่อความยั่งยืน ปี 2567 เพื่อให้การพัฒนาการผลิตมะพร้าวของประเทศไทยมีความสอดคล้องและเกิดประโยชน์ต่อเกษตรกร รวมทั้งอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าว ซึ่งถือเป็นพืชเศรษฐกิจและมีปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่องของไทย

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าวให้แก่เกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนามะพร้าว ให้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ

3.2 เพื่อปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่เกษตรกร

3.3 เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรในการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

4. เป้าหมาย/สถานที่ดำเนินการ

เกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวในพื้นที่เป้าหมายของโครงการ จำนวน 25 ราย

ดำเนินการในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

5. กิจกรรม และวิธีการดำเนินงาน

5.1 กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าวให้มีคุณภาพดี เพื่อเตรียมเข้าสู่การเป็นสินค้าเกษตรอัตลักษณ์

5.1.1 คัดเลือกเกษตรกรกลุ่มที่มีความเข้มแข็งในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าว กลุ่มละ 25 ราย จำนวน 1 กลุ่ม

5.1.2 อบรมและศึกษาดูงานสำหรับเกษตรกร เป้าหมาย 25 รายจำนวน 1 ครั้ง

1) จัดอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกร ด้านการผลิต การตลาด ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเตรียมเข้าสู่การเป็นสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจร่วมกัน กำหนดเป้าหมายชนิดสินค้า กำหนดเนื้อหาหลักสูตรต่าง ๆ ตามความเหมาะสม รวมถึงเทคโนโลยีที่จำเป็นเหมาะสมต่อการพัฒนาความรู้ให้กับเกษตรกร

2) ศึกษาดูงาน เพื่อให้เห็นสภาพพื้นที่จริงในการเรียนรู้ตามความเหมาะสม และสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตมะพร้าว

5.2 กิจกรรมการจัดทำแปลงต้นแบบการผลิตมะพร้าวที่มีลักษณะอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

5.2.1 สำนักงานเกษตรอำเภอคัดเลือกพื้นที่ปลูกมะพร้าวที่มีศักยภาพ โดยคัดเลือกเกษตรกรจากเกษตรกรเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการฯ ต่าง ๆ เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร หรือเกษตรกรที่มีศักยภาพในพื้นที่ ฯลฯ ที่สามารถดำเนินการผลิตมะพร้าวสำหรับจัดทำเป็นแปลงต้นแบบการผลิตมะพร้าวที่สามารถพัฒนาต่อยอด เพื่อเตรียมเข้าสู่การเป็นสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ **กลุ่มละ 1 แปลง รวมจำนวน 1 แปลง** โดยมีวิธีการคัดเลือก ดังนี้

1) เป็นพื้นที่ของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการฯ ต่าง ๆ เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร หรือเกษตรกรที่มีศักยภาพในพื้นที่ ฯลฯ สามารถขยายผลสู่แปลงสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการฯ คนอื่นๆ ได้ ทั้งภายในจังหวัดหรือจังหวัดอื่น ๆ

2) เป็นพื้นที่ที่มีสภาพพื้นที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการผลิตมะพร้าวในท้องถิ่นหรือชุมชน

8. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

8.1 ผลผลิต (output)

เกษตรกรผู้ผลิตมะพร้าวจำนวน 25 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าวให้มีคุณภาพ นำไปสู่การเป็นเกษตรกรอัตลักษณ์

8.2 ผลลัพธ์ (outcome)

เกษตรกรไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าว

8.3 ตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ : เกษตรกรผู้ผลิตมะพร้าวจำนวน 25 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าว

- เชิงคุณภาพ : 1) เกษตรกรผู้ผลิตมะพร้าวสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60
2) การผลิตสินค้าเกษตรมีประสิทธิภาพและมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 3

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะพร้าวให้มีคุณภาพนำไปสู่การเป็นเกษตรกรอัตลักษณ์ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติ พัฒนาคุณภาพมะพร้าวให้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ เพื่อเตรียมเข้าสู่การเป็นสินค้าเกษตร อัตลักษณ์พื้นถิ่น ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

10. การประเมินผลโครงการ

ติดตามจากระบบ e-project

11. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ

สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสาคร

11.1 นายสมชาย สีโต

ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต

เบอร์โทรศัพท์ : 034 411043

E-mail: sknproduction.doae@gmail.com

11.2 นางสาวศรีฐา สุนทรรัตน์

ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

เบอร์โทรศัพท์ : 034 411043

E-mail: sknproduction.doae@gmail.com
